

Zoran Jerončič
po pripovedovanju Franca Jerončiča

**ŽIVLJENJE
NA KANALSKEM KOLOVRATU**

Zoran Jerončič
po pripovedovanju Franca Jerončiča

Življenje na Kanalskem Kolovratu

Naslovница:

Oblikovanje: A-MEDIA d.o.o.

Slika Franca Jerončiča Foto: Sergio Nadanutti

Slike: Poznani avtorji so podpisani pod slikami, ostale fotografije so iz osebnih zbirk.

Jezikovna redakcija in svetovanje: mag. Marija Mercina

Izdajo knjige so podprli:

Avrigo d.d. | Dom d.o.o. | Futura Kanal d.o.o. | Imsa Impex Srl | Intra Lighting d.o.o. | KB1909 Societa' Finanziaria per Azioni - Finančna Delniška Družba | Krajevna skupnost Anhovo Deskle | Krajevna skupnost Kambreško | Krajevna skupnost Kanal ob Soči | Krajevna skupnost Lig | Nova KBM | Občina Brda | Občina Kanal ob Soči | Mestna občina Nova Gorica | Odbojkarski klub Salonit Kanal | Rio Mare | Sirk Simon s.p., Storitve z lahko in težko mehanizacijo | Športna zveza Nova Gorica | Temmes S.r.l. | Trane d.o.o. | Vinska klet "GORIŠKA BRDA" | Zavarovalnica Triglav, d.d. | Zveza združenj borcev za vrenote NOB Bovec, Kobarid, Tolmin | Zveza združenj borcev za vrednote NOB Nova Gorica

Naročilo knjige:

Zoran Jerončič, Lig - Melinki 5, 5213 Kanal ob Soči | e-mail: zoran.jeroncic@hotmail.com | www.zoranvolleyart.si

Grafična priprava, tisk, založnik:

A-MEDIA d.o.o., Šempeter pri Gorici

Naklada: 700 izvodov

oktober 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

908(497.4)Kanalski Kolovrat
94(497.4)Kanalski Kolovrat

JERONČIČ, Zoran
Življenje na Kanalskem Kolovratu / Zoran Jerončič po pripovedovanju Franca Jerončiča. –
Šempeter pri Gorici : A-Media, 2011

ISBN 978-961-90291-1-4

258201600

- 2. Zarščina
- 6. Švinki
- 9. Štukar
- 12. Brnik
- 13. Želinje
- 18. Kračice
- 19. Bajti
- 22. Skrnjak
- 26. Žagar
- 31. Klinčan
- 34. Mariščne
- 37. Kolenc
- 38. Ravnica
- 39. Trebež
- 43. Runkov mlin
- 45. Kračica
- 51. Bajtarji
- 59. Bizjaki
- 61. Široko
- 63. Stramonjak
- 65. Pri Jurmanu
- 67. Pletršče

KAZALO

Andrej Maffi župan občine Kanal ob Soči KANALSKI KOLOVRAT	13
Marija Mercina SPOMINI IN SREČANJA OČETA IN SINA	14
OČE IN SIN Franc in Zoran Jerončič	18
Zoran Jerončič BRALCU	20
RAZGLEDI S KORADE Felež in Zarščina	23
ZARŠČINA	29
VIR ŽIVLJENJA – REKA IDRIJA	32
Hoščkov verin	34
ŽIVLJENJE OB MEJI	34
KANALSKI KOLOVRAT SKOZI ČAS	37
Strah v Japnu	40
Z barkami čez Kolovrat.....	41
Prisilna mobilizacija.....	43
Rešitelj telefonist.....	44
ŽIVLJENJE V NOVI JUGOSLAVIJI	45
LJUDJE IN KRAJI Od Vrtače do Britofa	55
STRATEŠKI POMEN KORADE.....	56
3. VRTAČE.....	56
4. KOBALAR.....	57
5. ZAPOTOK	59
6. ŠVINKI	62
7. DEBENJE.....	64
8. VELENDOL	67
9. ŠTUKAR.....	69
10. MIŠČEK	70
11. KOBIVK	73
12. BRNIK	74
13. ŽELINJE.....	75
14. UKANJE	77

15. RAVNA	80
16. LIG	82
ŠOLA	95
17. MARKIČI	101
18. KRAČICE	105
19. BAJTI	106
MLEKARNA	109
20. MELINKI	110
21. HOŠČINA	118
22. SKRNJAK	119
23. BREŠČINA	121
24. LOVIŠČE	123
25. STRMEC	129
26. ŽAGAR	131
27. FILEJ	132
28. ŠEBERJAK	135
29. BRITOFS	137
KOSTANJEVŠKO KRIŽIŠČE Od Kostanjevice do Potravnega	143
30. KOSTANJEVICA	149
31. KLINČAN	169
32. ZAKRAMAN	171
33. GORENJE NEKOVO	174
34. MARIŠČNE	178
35. DOLENJE NEKOVO	180
36. ČOLNICA	182
37. KOLENC	185
38. RAVNICA	187
39. TREBEŽ	187
40. GREBEN	189
41. MOČILA	193
42. PODROVNE	196
43. RUNKOV MLIN	200
44. HUMARJI	202
45. KRAČICA	204
46. POTRAVNO	205

ŠTIRI POTI Od Kosov do Fonov.....	209
47. KOSI.....	210
48. ROG	213
49. ZAROG	214
50. MLIN.....	215
51. BAJTARJI	218
52. KAMBREŠKO	220
53. BEVČARJI	227
54. PERŠETI	229
55. BRDO	231
56. KRAS.....	233
57. SREDNJE.....	235
58. AVŠKO	242
59. JAZNAR	245
60. PUŠNO	247
61. ŠIROKO	248
62. GABRJE	249
63. STRMONJAK	250
64. VOGRINKI	251
65. PRI JURMANU.....	252
66. PRI POTOKE.....	254
67. KUŠČARJI	254
68. PLETRŠČE p. d. NA PRIETUČ.....	256
69. HOSTARJI	257
70. LUKAČ	259
71. MATEVŽI.....	259
72. BIZJAK.....	259
73. FONI.....	261
ZAKLJUČEK	264
ŠPORTNIKI S KANALSKEGA KOLOVRATA.....	267
ALEKS BERDON.....	268
ANDREJ BERDON.....	268
DANILO BERDON	269
ALOJZ BLAŽIČ.....	270
HANA BUKOVEC - KARNEL.....	270
PATRICIJA BUKOVEC - MORI.....	271

BOŠTJAN ČERNIGOJ	272
ANDERJ JEREB	273
MATIJA JEREB	274
ANTE JERONČIČ	275
GABRIJEL JERONČIČ	275
GREGOR JERONČIČ	276
MATJAŽ JERONČIČ	277
NIKO JERONČIČ	278
RADO JERONČIČ	278
URŠA KRAGELJ	279
IVO MAKAROVIČ	280
MATJAŽ MARKIČ	281
MIHA MARKIČ	282
BENJAMIN MELINK	282
MIRJAM MELINK	283
TATJANA MELINK	283
JAN MOČNIK	284
EVGEN MUGERLI	285
KRISTJAN MUGERLI	285
MATEJ MUGERLI	286
ANDREJA VELIŠČEK	287
TOMAŽ VUK	287
BORIS ŽNIDARČIČ	288
NEJC ŽNIDARČIČ	288
USTANOVITEV NOGOMETNEGA KLUBA KORADA	289
SPONZORJI	296
IMENSKO KAZALO	299

KANALSKI KOLOVRAT

Župan občine Kanal ob Soči Andrej Maffi

Pred nami je natančen opis krajev ob dolini reke Idrije, ki so iz leta v leto izginjali. Žal je ostra meja med zahodom in vzhodom terjala svoj kruti davek. Ljudje so se odseljevali, nekateri so dolgo vztrajali in celo peš hodili na delo v oddaljeno cementarno in druga podjetja. Težki pogoji za kmetovanje so povzročili hudo stopnjo zaraščenosti terena.

S padcem meje si želimo, da bi ti kraji zasijali v nekdanji luči,

ko so bili stiki s Slovenci v Benečiji pogosti in so predstavljali živo dogajanje na tem prelepem delu Občine Kanal ob Soči.

Knjiga gospoda Jerončiča, ki je očitno »okužil« tudi sina Zorana, bo nedvomno veliko prispevala k temu, da se vsa dediščina doline Idrije ne bo pozabila. Knjiga nam bo v opomin, kakšne so lahko posledice političnih meja, ki razdelijo en narod na dva dela. Bo pa tudi vzpodbuda za ponovno oživljanje in zanimanje za te prelepe kraje.

Hvala Francu in Zoranu za veliko truda, potrpljenja in natančnosti pri pripravi tako obsežnega pregleda življenja in bivanja v dolini reke Idrije.

Andrej Maffi

SPOMINI IN SREČANJA OČETA IN SINA

Marija Mercina

V knjigi *Življenje na Kanalskem Kolvratu* sta oče Franc Jerončič in njegov sin Zoran napredla zanimivo in mnogozvrstno pripoved o preteklem in sedanjem življenju. Zjutraj stopita na pot, da si pobliže ogledata vse, kar vse življenje gledata bolj od daleč, in zvečer sin obljubi očetu, da "knjiga bo".

Oče dobro pozna pot, ki jo je neštetokrat prehodil. Ve, kdo vse je tam živel, kako so se preživljali in kaj se jim je zgodilo spomina vrednega. Preteklo in sedanje življenje prebivalcev na Kolvratu je posredovano skozi Frančeve izkušnje, ljudsko izročilo in kot povzemanje prebranih knjig.

Kakšen je recept za takšno delo? Potrebujemo mladeničko radovednost, pa tudi srce in zdravo pamet pri opazovanju razviharjene zgodovine in v pozabljeni kot odmaknjene sedanjosti. Pripovedovalec Franc Jerončič si je v svojem 88-letnem življenju nabiral izkušenj in spoznanj, sin Zoran spoštljivo in z občudovanjem zapisuje njegovo pripoved. Pripovedni tok jima velikokrat uhaja čez rob, ko oče pravi: "Še to ti bom povedal. Še to zapiši!" In potem ko sin popusti in napiše, oče dodaja nove zgodbe. Zoranov in moj računalnik začneta pokati po šivih, vendar sva odločna. Sin si je zamislil, da bo očetova knjiga zamejena z zemljepisnim prostorom in dogajalnim časom enega sončnega dneva; jaz kot jezikovna redaktorica dodajam pravila slovenskega knjižnega jezika.

Zoran Jerončič si je namreč že med nastajanjem knjige pridobil mojo oblubo za sodelovanje. Obljubila sem, ker imam rada to milo in skrivnostno pokrajino – dolgi gorski greben med Sočo in Idrijo, žuboreče vodne izvire, studence, potoke in slapove v njegovih grapah in dolinah – bila pa sem tudi neustavljivo radovedna, kako se bodo uresničili načrti, polni navdušenja. Poleg vsega omenjenega je Zoran Jerončič bil moj dijak v Srednji ekonomski šoli v Novi Gorici v tistih časih, ko je zaupanje in medsebojno spoštovanje med dijaki in profesorji bilo nekaj povsem naravnega in običajnega, zato se jih rada spominjam.

Kljub odmaknjenosti od slovenskega središča in glavnega toka življenja (Zakaj je tako!?) Kolvrat v strokovni literaturi ni neznan. V zgodovini je bil predmet velike igre "Mi se gremo zemljo krast", zato je dogajanje na njem predstavljeno v številnih zgodovinskih knjigah o prvi in drugi svetovni vojni. Likovna umetnost

in zgodovina sta našli prostor v knjižicah v zbirkì *Sakralni spomeniki Primorske* in drugih. V novejšem času nastajajo turistični vodniki, ki poleg že omenjenih umetnostnozgodovinskih zanimivosti vsebujejo etnološke, kot so liški pustje, marijaceljski kolač, pa tudi druge informacije, zanimive za pohodnike in kolesarje. Etnolog Pavel Medvešček, pomemben raziskovalec in poznavalec življenja v teh krajih, je v knjigi *Na rdečem oblaku vinograd rase* za zbirko *Glasovi* zbral narečne pripovedi.

Knjiga *Življenje na Kanalskem Kolovratu* je posebna zato, ker pripovedovalec in zapisovalec ne postavlja ostrih meja očetovim spominom in srečanjem. Zanima ju tako preteklost kot sedanjost, prebivalce Kolovrata pojmujeta kot skupnost, v katero še vedno sodijo tudi tisti, ki obstajajo samo še v spominih, bodisi da so umrli ali se preselili drugam. Z zanimanjem sledita njihovim potem in dosežkom. V marsikaterem pogledu pa je pripoved podobna samotnemu klicu iz izpraznjenega prostora. O krajih – kjer so se pasle črede živine, kjer so se vrteli mlini in udarjale stope, kjer je zorelo in se sušilo sadje, kjer je tekel mošt, pa tudi vino in žganje – o teh krajih fotografije velikokrat povedo več kot besede. Imena zaselkov, hišna imena, imena in priimki oseb pa izpričujejo človekovo prisotnost tudi potem, ko ni več ljudi, ni streh, ni zidov – ostajajo samo temelji hiš in sredi podivjanega gozda samo še kostanj, oreh, jablana, hruška in sliva pričajo o nekdanji obljudenosti. Beseda je še trajnejša od hiš in dreves.

Oče in sin sta se pred srečanjem z menoj odločila za pripoved v knjižnem jeziku. Taka odločitev je v krajih z “izključno slovenskim življem” (Pavel Medvešček) naravna in istočasno narodno zavedna, saj knjižni jezik pomeni izpričano pripadnost slovenskemu narodu in možnost za sporazumevanje na celotnem narodnostnem prostoru. Za razliko od standardiziranega knjižnega jezika krajevna govorica vsebuje vonj in okus zemlje, vode in vsega, kar na njej živi. Med jezikovno redakcijo tega besedila sem se srečala s številnimi besedami, ki sem jih sicer razumela iz sobesedila, ko pa sem preverjala, ali so še časovno ustrezne, sem jih našla samo v Pleteršnikovem *Slovensko–nemškem slovarju* (1894/95), sodobnejša *Slavar slovenskega knjižnega jezika* in *Slovenski pravopis* jih ne vsebujeva več. Pri tem velikokrat ne gre za zastarelost besed, temveč metodološko pomanjkljivost pri izdelavi omenjenih slovarjev – tega besedja pač niso upoštevali. Zato vse moje spoštovanje velja delu Maksa Pleteršnika, ki je v svoj slovar zajel gradivo, ki ga je Slovenski matici posredoval Fran Erjavec in ga je le-ta objavljala pod naslovom *Iz popotne torbe*. Življenjsko moč jezika na tem območju v preteklosti in sedanjosti pa dokazuje jezikovna inovativnost. V tem pogledu me je navdušila beseda strujsč, to je rezilo za lupljenje sлив, jezikovno je križanec med narečnim nujščem (nožič) in

strugalom. Velika dragocenost in istočasno težko rešljiv problem pa so bila zame domača imena – hišna in vzdevki oseb, ki večinoma niso bila nikoli zapisana, zato niso standardizirana, in jih ni mogoče enotno zapisati niti v tej knjigi, saj se izgovor domnevno istega hišnega imena spreminja od kraja do kraja. "Lastnike" teh imen prosim, naj mi oprostijo, če se ne bodo takoj prepoznali. Tudi ko bo knjiga že natisnjena, bomo hvaležni za popravke.

Zadovoljna sem, ker sem sodelovala pri nastajanju te knjige, saj mi je poleg strokovno zanimivega dela omogočila raznovrstno bogato čustvovanje od pozitivne ganjenosti nad lepoto in ljubezni do jeze ob spoznanju, kakšna dragocenost je slovenski človek in kako mačehovsko ravnajo z njim, ne zgodovina, temveč roparji vseh vrst in rangov – največ cest je bilo zgrajenih zato, da so bili prebivalci lahko dostopni davkom, vojaškim naborom in vojskovanju – Francozom, ki so se malo sprehodili tam čez Italijanom, ki so se šli zemljo krast z ljudmi na njej. Po sorazmerno kratkem obdobju "Dokler tu so brigade, // kdo zemljo nam ukrade, // na Slovenskem smo mi gospodar" pa je padla državna meja, ki jim je zaprla vse stoletja stare poti. Sledi peripetija v Tovarni salonita v Anhovem, ki je delavcem s Kolovrata sicer dajal vsakdanji kruh, a se jim je azbest istočasno zažiral v pljuča in po azbestnih vodovodnih ceveh pritekal v njihove domove.

V tej knjigi je, žal, samo majhen del pripovedi Franca Jerončiča, njegovih strašljivih, zgodovinskih, socialnih in šaljivih povedk, ki kličejo posebno objavo. A tudi maloštevilne pripovedi, objavljene v tej knjigi, se bodo bralcu vtisnile v spomin zaradi neposrednosti in humorja. V njegovih pripovedih, ki so bolj moška kot ženska zadeva, pa velikokrat zaživijo tudi nepozabni ženski liki bistre pameti in ostrega jezika.

Ampak zakaj, zakaj se je vse zgodilo, tako kot se je? Kje je vzrok? Odgovora na to vprašanje knjiga ne daje, pove pa, zakaj so vsi hoteli imeti to deželico. Franc je povedal, da zato, ker je tako lepa. Samo zato? Ne! Dragocen je predvsem človek, ki živi na njej, in njegova moč, s katero ohranja zavest o sebi v sedanjem in minulem času.

Marija Mercina

OČE IN SIN

Franc Jerončič se je rodil 27. 10. 1923 v revni družini *Cekovih* v Kostanjevici. Dve leti je v domačem kraju obiskoval slovensko šolo, zatem pa še obvezno šestletno italijansko, prav tako v Kostanjevici. Takoj po končani šolski obveznosti so se morali udeleževati italijanske predvojaške vzgoje, imenovane »sabato fascista«. Sledilo je služenje vojaškega roka v Arezzu in Livornu. Po vrnitvi iz vojske po kapitulaciji Italije se je Franc Jerončič takoj priključil NOB. Po končani vojni se je za kratek čas zaposlil kot delavec v Tovarni Salonita in cementa v Anhovem. Leta 1948 je odšel na služenje vojaškega roka v Beograd. Po prihodu iz JNA je bil član gradbenega odbora za napeljavo elektrike Kanal–Lig in odbora za ustanovitev Kmetijske delovne zadruge Iskra Lig. Od leta 1954 je bil zaposlen kot predsednik Upravnega odbora zadruge Iskra Lig in kasneje njen upravnik. Po združitvi zadrug je ostal zvest KZ Dobrovo vse do odhoda v pokoj leta 1978.

Poleg rednega dela je bil Franc Jerončič tudi družbeno in politično aktiven, tako v krajevnem kakor tudi občinskem in okrajnem merilu. Bil je član najrazličnejših gradbenih odborov, tako pri gradnji kulturne dvorane in skladišča v Ligu, pri izgradnji ceste Kanal–Lig, vodovoda Melinki–Lig, izgradnji mostu v Britofu in mnogih drugih delih.

Leta 1960 je bil kot edini predstavnik iz občine Kanal delegat Okraja Koper, kjer je deloval v Komisiji za pritožbe. Dve mandatni obdobji je bil delegat v Skupščini Občine Nova Gorica. Za svoje prizadevanje in delo je Franc Jerončič prejel državna, republiška in občinska priznanja. Naj jih omenimo nekaj, ki mu veliko pomenijo:

»20. novembra 1957 z ukazom predsednika SFRJ Josipa Broza Tita odlikovan z Ordenom rada III. razreda.«

»27. aprila 1970 Občinska konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Nova Gorica podeljuje Priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.«

»6. novembra 1974 z ukazom predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita odlikovan z Redom Republike z bronastim vencem.«

V starosti 76 let je Franc Jerončič začel obiskovati Univerzo za tretje življensko obdobje v Novi Gorici. Odločil se je za rezbarstvo. Od tedaj je izdelal več kot 200 najrazličnejših skulptur in sodeloval na več domačih in mednarodnih razstavah.

Zoran Jerončič, rojen 12. 8.1953 na Jesenicah, je osnovno šolo obiskoval v Ligu in Kanalu ob Soči. Šolanje je nadaljeval na Kmetijski šoli v Novi Gorici in nato ob delu v Tovarni Salonit Anhovo nadaljeval šolanje na Srednji ekonomski šoli v Novi Gorici in kasneje na Ekonomski fakulteti. Služboval je tudi v Ljubljanski banki in Tovarni strojev Gostol v Novi Gorici. Nekaj let je poučeval športno vzgojo na Osnovnih šolah na Dobrovem in v Solkanu pri Novi Gorici.

Že od mladih nog je bil Zoran aktivен v več športnih panogah, še posebej v nogometu in odbojki. Leta 1973 je med služenjem vojaške obveznosti v Nikšiču v Črni gori igral kot odbojkarski reprezentant Črne gore na vseh vojaških igrah v takratni Jugoslaviji. Po vrnitvi domov je kot amaterski odbojkar nastopal v takratnih občinskih in sindikalnih igrah v ekipi Salonita. Po letu 1980 se je popolnoma posvetil samo odbojki, najprej kot občinski, nato regijski in republiški sodnik. Po opravljenem prvem trenerskem seminarju in izpitu leta 1986 pa je 1987. pričel z vadbo deklic na osnovni šoli Milojke Štrukelj v Novi Gorici. Sledilo je treniranje druge equipe odbojkaric OK HIT-a iz Nove Gorice. V 90-ih letih je v Italiji opravil izpit za najvišjo stopnjo odbojkarskega trenerja in tudi prvo stopnjo mednarodnega ranga FIVB v San Marinu.

Temu je sledila neprekinjena trenerska kariera, ko je treniral najrazličnejše moške, ženske in mladinske equipe v Novi Gorici, po letu 1989 pa tudi v Italiji, predvsem slovenske. Kratko obdobje je bil tudi trener B-2 ligaša iz Manzana pri Vidmu. V naslednjih treh sezona je kot drugi trener deloval na najvišjem nivoju italijanskega A-1 in A-2 ligaša Adriavolley iz Trsta. Iz Trsta ga je pot zanesla na jug Italije v Kalabrijo, kjer je dve sezoni uspešno vodil B-2 ligaša iz Cosenze. Po vrnitvi je ponovno prevzel vodenje slovenskih ekip v Italiji, za polovico sezone pa tudi ženskega A-ligaša OK Hit iz Nove Gorice, s katerim je v sezoni 2008/2009 osvojil državni pokalni naslov.

V svoji trenerski karieri je bil Zoran tudi trener in selektor najrazličnejših ženskih reprezentančnih selekcij. V Odbojkarski zvezi Slovenije so mu zaupali vodenje kadetske, mladinske in članske reprezentance.

Od leta 2000 Zoran Jerončič občasno predava na Fakulteti za šport v Ljubljani in na najrazličnejših trenerskih seminarjih v Sloveniji, pa tudi v tujini, in sicer v Italiji in Belorusiji; v zadnjem času občasno predava na Univerzi in na Visoki šoli za trenerje v Belorusiji.

BRALCU

Kolikor daleč mi seže spomin, se je pri nas doma dogajalo kaj posebnega. Oče je neprestano pripovedoval o svojem delu, še posebno, ko nas je kdo obiskal, pa so bile ne vrsti zgodbe. Mama, ki jih je v glavnem znala na pamet, jih je imenovala »pravce«. In tako je bilo skoraj vsak dan in še posebno ob nedeljah, ko nas je vedno kdo obiskal. Spomnim se, da sem kot otrok vedno sedel na kavču in prisluškoval očetu pa tudi drugim, ko so razpravljali o težavah v teh krajih, najrazličnejših problemih in možnih rešitvah, na koncu pa kot vedno – zgodbe: tiste iz očetove mladosti, o revščini, pa o prvi svetovni vojni, o partizanih, življenju po 2. svetovni vojni in še čem. Tako je bilo vsa minula leta in podobno je še danes.

Za razliko od tedaj pa zadeve bolje poznam in očeta dobro razumem, zakaj je kljub maminemu prepričevanju in prošnjam, češ da bi bilo veliko bolje za vse nas, če odidemo v dolino, trdno vztrajal pri svojem in največkrat mrmraje odšel iz hiše, rekoč: »Tega pa ne boste dočakali, ostati hočem na Kolovratu!« Te besede so se mi še kako vtisnile v spomin. Ni se zmenil za mamine prošnje, ostal je v domačem kraju in pri ljudeh, ki jih ima rad. Ostal je na Kolovratu.

Ta košček slovenske zemlje – tu, med rekama Idrijo in bistro Sočo, kjer so se nenehno menjavali gospodarji, kjer je vsaka generacija morala govoriti drug tuji jezik, kjer so bili ljudje navajeni trdo delati in biti obenem skromni – se je v zadnjem stoletju iz najrazličnejših vzrokov močno spremenil. Poglejmo samo nekaj statističnih podatkov. V letu 1910 je na Kolovratu živilo več kot 1500 ljudi, petdeset let kasneje, nekako takrat, ko sem se rodil, se je to število razpolovilo. Leta 1966 je bilo na celotnem območju le še nekaj več kot 450 ljudi, na začetku novega tisočletja pa se je to število zmanjšalo še za več kot sto. Tudi vsi drugi podatki so dovolj zgovorni. Na Kolovratu je bilo ne tako daleč nazaj 73 vasi in zaselkov, ki so se počasi, a vztrajno praznili. Ljudje so iz najrazličnejših razlogov zapuščali te prelepe kraje in odhajali s trebuhom za kruhom v dolino, v tujino in kdo ve kam ... Danes lahko na Kolovratu naštejemo le še kakšno tretjino živih vasi. Sam sem v zadnjem obdobju obiskal vsa naselja od Korade do Kuščarjev in še naprej. Pretreslo me je, ko sem ugotovil, koliko vasi in domačij je čas popolnoma izbrisal. Ostali so zidovi in ruševine, marsikje pa tudi teh ni več. Le mnogim ljudem s Kolovrata, ki so mi darovali svoje spomine in znanje, gre zahvala, da sem našel kamnite ostanke nekdanje hiše ali hleva. Ko sem se bližal domačijam, nad katerimi je zagospodarila narava, so me velikokrat do njih vodili

kostanj, oreh, jablane, hruške in slive, ki ostajajo priče človeške prisotnosti.

Ti podatki in veliko zakajev, predvsem pa neizčrpen vir očetovih informacij so v meni spodbudili željo, da bi zapisal očetove zgodbe in vse, kar je doživel na Kolvratu. In ne samo to. Ljudje, ki še vedno vztrajajo na tem koščku prelepe domovine, in tisti, ki so Kolvrat zapustili, a na njem pustili domačije in s tem delček sebe, si po najinem prepričanju zaslužijo vsaj to, da ostanejo zapisani. Upam, da ta zapis ne bo edini. Oče že desetletja piše dnevnik, poleg tega pa je zbral skoraj 200 zgodb iz svojega domačega kraja. Torej mi dela tudi v bodoče ne bo zmanjkalo.

Dragi bralci, te knjige ne bi bilo brez prijaznih ljudi, ki so nama z očetom priskočili na pomoč z najrazličnejšimi podatki, zanimivostmi in fotografijami. Vsem se zahvaljujem za prispevek k tej knjigi in istočasno upam, da boste bralci v njej našli vsaj delček sebe. Seveda gre posebna zahvala vsem, ki so knjigo soustvarjali, še posebej magistrici Mariji Mercina za strokovno pomoč in različne nasvete.

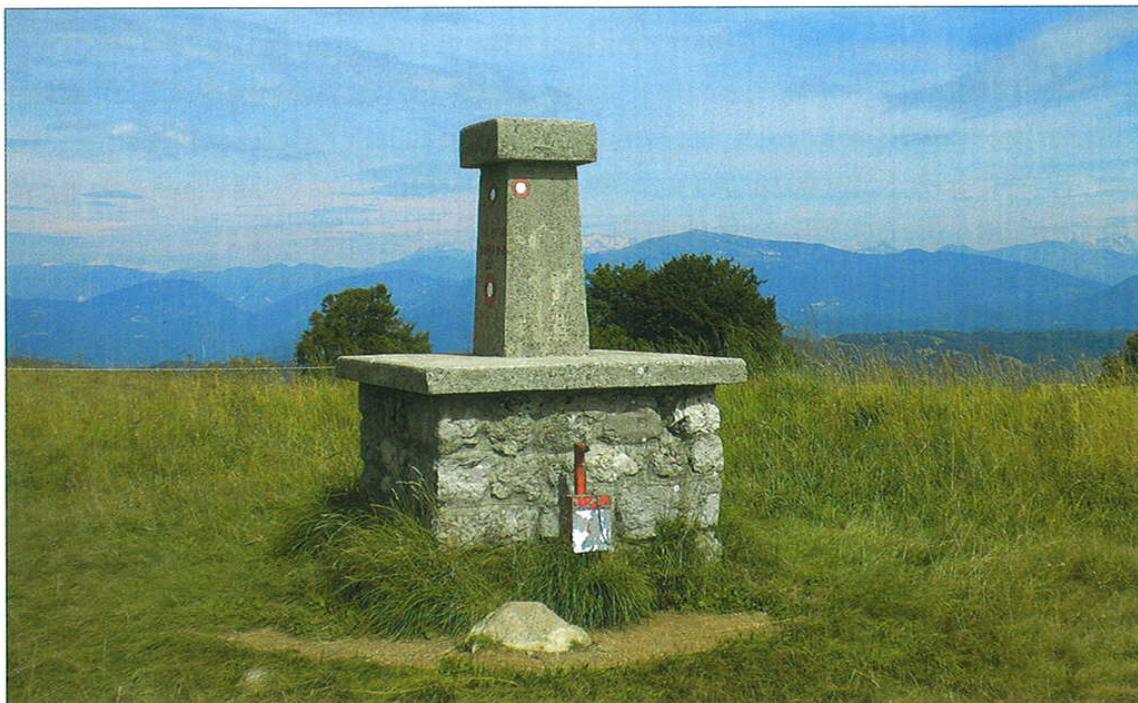
Ne bi bil športnik, če ne bi zaključil s pozitivno energijo. Po vsem, kar sem v zadnjem letu, ko sem ponovno prehodil vse vasi, videl in doživel, lahko z gotovostjo trdim, da se življenje na Kolvrat sicer počasi, a vztrajno vrača.

Zoran Jerončič

RAZGLEDI S KORADE

FELEŽ IN ZARŠČINA

Vrh Korade 812 m

Pa sva se nekega nedeljskega dopoldneva lotila naloge, ki sva jo z očetom Francem dolgo načrtovala, a prav toliko časa z njo odlašala. Saj vemo, kako to gre. Vedno se najdejo izgovori, kot so nenapovedani obiski pa slabo vreme in še kaj bi se našlo. A tiste nedelje zgodaj spomladi sva se zatrdno odločila, da si greva pogledat Korado čisto od blizu.

Takoj za Golim Brdom se prične dvigovati najprej položno in potem vse bolj strmo do višine 812 m. Ta ščit Kanalskega Kolovrata preprečuje dotok toplega morskega zraka, ki bi prebivalcem še kako prav prišel v mrzlih zimskih mesecih. Ščitni greben Korade se dviguje do majhne cerkvice Svete Genderce